

Шелемба Михайло Михайлович
Симчера Мар'яна Михайлівна

Цифрові комунікації та тренди в Україні: напрацювання, виклики та можливості

УДК 316.472.4(477):004.738.5
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-6.17>

Шелемба Михайло Михайлович
кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних студій
та суспільних комунікацій
Ужгородського національного
університету
вул. Заньковецької, 89,
Ужгород, Україна

Симчера Мар'яна Михайлівна
магістрант факультету історії
та міжнародних відносин
Ужгородського національного
університету
вул. Заньковецької, 89,
Ужгород, Україна

Цифрова дипломатія – відносно новітнє поняття, яке ґрунтується на веденні зовнішньополітичної діяльності з використання новітніх технологій на просторах Всесвітньої мережі Інтернет. Вплив комунікаційних процесів на міжнародній арені та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, котрі призвели до необхідності використання оновлених засобів ведення зовнішньої політики, є обґрунтованими. Дані процеси в абсолютній більшості випадків так чи інакше торкаються України, що робить дослідження актуальним. Через орієнтацію на стратегічну мету її зовнішньої політики – європейську та євроатлантичну інтеграцію – передусім набуває значення інформаційна підтримка зовнішньополітичної діяльності, зокрема дипломатичної. Акцентується на початку процесу трансформації класичної дипломатичної галузі в Україні. Відзначено, що ключовим етапом на шляху залучення цифрових іноземних практик до української дипломатичної галузі, зокрема, стали прояви російської агресії у 2013–2014 роках. Розглянуто ключові законодавчі акти та нововведення, які було прийнято для реформування усталеного засобу зовнішньополітичної діяльності. Зауважено, що ведення електронної дипломатії недостатньо закріплене нормативно-правовою базою, у зв'язку з чим унеможливорюється її успішне та повноцінне функціонування. Окреслюються й інші виклики та перешкоди для повноцінної роботи сучасного українського дипломатичного представництва, серед яких можна назвати недостатню залученість Інтернету та невисоку обізнаність політиків та урядовців із приводу використання засобів віртуальної комунікації.

Доведено, що цифрова дипломатія та її засоби є ключовими елементами для побудови та просування іміджу України. Аргументовано, що найвигіднішим засобом віртуальної дипломатії для держави є соціальні мережі, зокрема популярні платформи Twitter та Facebook. Вони у свою чергу дають можливість поширювати інформацію для широкого загалу із заощадженням різного роду ресурсів. Проілюстровано загальне бачення можливих шляхів мінімізації існуючих проблем та викликів з урахуванням сучасного становища нашої держави.

Ключові слова: цифрова дипломатія, Україна, інформація, інтернет, соціальні мережі, Twitter, Facebook, бренд, імідж держави.

Вступ. Сьогодні система міжнародних відносин характеризується процесами глобалізації, модернізації та водночас регіоналізації. Залишаючись асиметричним, світ все ж надає перевагу культурній, інформаційній чи іншій «м'якій» альтернативі воєнного та силового тиску. Класична зовнішньополітична діяльність також зазнала пертурбації. Якісно нового значення набуває завдання розроблення іміджевої стратегії, для досягнення чого активно застосовуються новітні механізми. Отже, беручи до уваги зростання тенденції до використання інформаційно-комунікаційних технологій, виникає відносно нове поняття – «цифрова дипломатія».

В умовах теперішнього становища, а також через орієнтацію України на стратегічну мету її зовнішньої політики – європейську та євроатлантичну інтеграцію питання вивчення та аналіз інститутів цифрової дипломатії дозволить краще керувати зовнішньою політикою надалі; оцінити ефективність інформації та окреслити її роль у формуванні іміджу держави.

Мета та завдання. Метою і завданням статті є розглянути стан реалізації та основні аспекти цифрової дипломатії в Україні й виокремити ключові рекомендації для прогресу у сфері віртуальної державної діяльності.

Методи дослідження. У дослідженні було використано широке коло загальнонаукових методів і принципів, таких як принцип історизму (дозволив розглянути процес поступового розвитку і впровадження цифрової дипломатії в Україні), методи спостереження (дав змогу системно сприймати об'єкт та його особливості) та порівняння (дозволив провести паралель між документами нормативно-правової бази), принцип синтезу (дав можливість дослідити об'єкт у цілісності й опрацювати взаємозв'язок усіх його частин).

Результати дослідження. У сучасних умовах функціонального існування роль і місце держави в міжнародних відносинах напряду визначає її скоординована інформаційна політика (її спроможність оперувати стереотипами суспільства, використовуючи їх у власних інтересах) та інформаційний імідж [9, с. 19–22]. Наразі зовнішньополітичні комунікаційні технології входять до концептуальної парадигми політичних стратегій держави XXI століття, де вони є одним із чинників функціонування країни в міжнародному інформаційному медіапросторі. Відомо, що просування позитивного уявлення про державу в масовій суспільній свідомості необхідне насамперед для успішного просування та реалізації національних інтересів [18]. Складники зовнішньої політики будь-якої нації

є подібними. Тому для сучасної держави оцифрування різних сфер людського життя стає найхарактернішим процесом.

У той час коли зовнішньополітичні відомства різних європейських держав почали аналізувати дані, створені на основі цифрових платформ США, тим самим намагаючись зробити цифрову дипломатію частиною свого стратегічного спілкування (кінець 90-х рр. XX ст. – поч. XXI ст.), українська дипломатія практично перейшла у «фазу застою».

Розглядаючи законодавчі документи, наприклад, Закон України «Про дипломатичну службу» від 2001 р. [2], Закон України «Про державну службу» від 2016 р. [1] та Закон України «Про дипломатичну службу» від 2018 р. [3], можна дійти висновку, що вони були зосереджені на меті розвинути усталені засоби дипломатії. Фактично єдиним новаторством стала вимога до дипломатів знати щонайменше дві іноземні мови.

Близько 15 років «розриву» між першими двома документами стверджують про те, що питання реформації дипломатичної діяльності було далеко не першочерговим і відкладалося на потім. Осучаснення законодавчого регулювання, яке би враховувало щабель держслужби та специфіку дипломатичної служби, постало вкрай затребуваним питанням на порядку денному в період 2013–2014 років. Однак навіть в останньому, відносно недавньому законопроекті не згадується про цифровізацію дипломатичної ланки, а лише наголошується на необхідності «скинути баласт пострадянської «зарегульованості» й перейти до передових, сучасних європейських практик...» [17].

Зрозуміло, що створення сучасної системи забезпечення зовнішніх відносин України, модернізація та реформування системи дипломатичної служби і передусім Міністерства закордонних справ України можливі тільки за умови політичної волі Президента України, Верховної Ради та Уряду. Водночас цей кардинальний крок потребує підтримки з боку суспільства, яка зросла би після його повноцінного трансформування в інформаційний вимір. Проте досягнення такої цілі ускладнюється в умовах зовнішньої агресії.

Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» було визначено основні завдання: вдосконалення державного управління та відносин між державою і громадянами за допомогою використання ІКТ, вдосконалення законодавства з регулювання інформаційних відносин та покращення стану інформаційної безпеки [4]. Зокрема, тоді наголошувалося, що виокремлені завдання мали здійснюватися насамперед у контексті технологічної цифрової революції та всеохоплюючого поширення Інтернету. Наступним документом, який розширив спектр завдань, стала прийнята у травні 2013 року Стратегія розвитку інформа-

ційного суспільства в Україні [7]. Стратегія мала сприяти процесам підвищення рівня інформаційної представленості України в Інтернет-просторі, зокрема присутності в ньому українських інформаційних ресурсів. На державному рівні важливим було підвищення значущості українського сегменту Інтернету як одного з найважливіших інструментів конкурентоспроможності держави.

У часи російської агресії проти України вимоги до комплексної міжсекторальної роботи над правильним іміджем нашої держави отримали додаткову вагу, особливо в питанні боротьби з пропагандою ворога. Задля цього у грудні 2014 року було створено Міністерство інформаційної політики України [14]. Одним із напрямів діяльності МІП є популяризація України у світі. У грудні 2015 року було створено Управління публічної дипломатії, яке мало координувати заходи інших органів виконавчої влади у сфері реалізації іміджевих, культурних, інформаційних проєктів України за кордоном та зміцнювати стратегічні комунікації [12].

З 2017 році починає функціонувати «Український інститут», котрий мав стати потужним інструментом просування міжнародного іміджу України. Однак недостатнє фінансування унеможливило процес відкриття представництв у деяких європейських столицях. Крім того, Міністерство інформаційної політики України у 2017 році ініціювало створення спеціальної Концепції популяризації України у світі [6], якою було передбачено створення єдиного бренду для рекламування держави. Наступного року креативною агенцією Vanda Agency було розроблено наймасштабнішу міжнародну маркетингову кампанію українського Уряду – Ukraine NOW. Її ціль – сформувати бренд України у світі, залучити в країну інвестиції та покращити туристичний потенціал [23].

Оскільки Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» втратив свою часову та суттєву актуальність, у 2019 році в Україні почали працювати над створенням внутрішнього профільного закону з віртуального урядування. З метою стабілізації позицій власного іміджу за кордоном та розвитку цифровізаційних процесів у вересні 2019 року було сформовано Міністерство цифрової трансформації (МЦТ) [15]. Це перший державний орган, який має на меті займатися питаннями оцифрування – діджиталізації політичної сфери, її інформатизації та розвитку цифрової грамотності громадян. Протягом найближчих чотирьох років МЦТ планує зробити всі публічні онлайн-послуги доступними для українців, забезпечити можливість користування високошвидкісним Інтернетом на всіх міжнародних автошляхах і в усіх населених пунктах, а також навчати населення цифрових навичок [15].

Вже у січні 2020 року було запущено першу онлайн-платформу для навчання цифрових

навичок, до якої залучилися 6 мільйонів українців. Крім того, розроблено навчальні курси для захисту дітей в Інтернеті, а також метою є створення офлайн-хабів для вільного доступу громадян до навчання (запропоновано зробити їх на базі бібліотек) [5]. Важливим кроком стало створення Міністерством цифрової трансформації спеціального порталу – онлайн-сервісу державних послуг «ДІЯ. Держава у смартфоні». Наразі це Єдиний державний веб-портал електронних послуг, і він був презентований у грудні 2019 року. Окрім згаданого порталу, функціонує однойменний мобільний застосунок «ДІЯ», який із квітня 2020 року дав можливість «зберігати» на смартфоні чи іншому гаджеті особисті документи, такі як: закордонний паспорт, водійські права, ID-картку, картку платника податків, студентський квиток та свідоцтво про народження дитини. Таким чином, Україна стала першою державою у світі, де можна користуватися цифровими паспортами без паперових чи пластикових аналогів [15].

Протягом кількох останніх років розробляється практичний вимір використання цифрової дипломатії. Україна досі в пошуках найбільш придатної моделі онлайн-дипломатії. Владні структури державних суб'єктів з метою гармонізації відносин зі своїми громадянами та зовнішнім світом застосовують низку засобів та прийомів. Для ефективності віртуальної дипломатії кожна держава, зокрема й Україна, виділяє кілька основних інструментів:

1. Офіційні веб-сайти, що представляють країну та її установи;
2. Інформаційні ресурси, необхідні для функціонування дипломатичної сфери;
3. Інтернет-сервіси та інтерактивні інструменти;
4. Платформи соціальних медіа.

Починаючи з 2018 року інтерес до інтернет-засобів різко зріс. Почали створювати та розвивати урядові сторінки, веб-сайти Президента, Парламенту, Міністерств та ін. Активізували свою діяльність Інтернет-ЗМІ. Особливого успіху зазнали ті, котрі доступні на іноземній мові, наприклад, KyivPost як прототип американського «Голосу Америки».

Окремо варто відзначити, що чи не найдоступнішим і популярним засобом медіадипломатії та водночас інструментом просування міжнародного образу є платформи соціальних мереж. Однак через геополітичне розташування та тривалий вплив «російської імперії» в Україні станом на 2014 рік найпопулярнішою соціальною мережею була Вконтакте. Проте станом на 2018 рік лідером серед українських користувачів Інтернету стала платформа Facebook. Зокрема, колишній Президент України П. Порошенко активно використовував Twitter та Facebook, де, окрім публікацій про міжнародні зустрічі та конференції, він часто анонсував рішення, які ще не були прийняті ВРУ. Наприклад, повідомлення про підписання закону про люстра-

цію, а також про надання громадянства майбутнім міністрам уряду України вперше з'явилося на його сторінці в соціальній мережі [21].

Сьогоднішній чинний Президент України В. Зеленський також є активним користувачем Twitter, Facebook і Telegram, де він щодня публікує по кілька постів, дублюючи їх англійською мовою. За його ініціативи у вересні 2019 року було створено сторінку МЗС life [13] у Telegram. Через пандемію коронавірусу у 2020 році для інформування населення про ситуацію в державі ним було започатковано нову для нашої країни практику – регулярне звернення до громадян за допомогою відеоповідомлень.

Ще один якісний досвід був наданий державі у квітні 2020 року. Україна почала головувати на Форумі безпекового співробітництва ОБСЄ. Таким чином, ми отримали можливість нагадати світовій спільноті про власні проблеми (зокрема, порушено теми про анексію Криму, окупацію та мілітаризацію Донбасу, гендерну рівність тощо) [10]. Також Україна стала першою державою, яка розпочала головування в онлайн-режимі.

Інформатизація середовища міжнародної взаємодії, посилення ролі особистості, а також демократизація всіх сфер діяльності людини як ключові тренди сучасних міжнародних відносин стали викликом для української дипломатії. Адаже постають питання: коли і як правильно володіти онлайн-інструментами? На базі цих проблем формуються й інші:

1. Недостатній рівень залучення Інтернету до дипломатичної сфери України. Більшість українських політиків та чиновників продовжують вважати розвиток цифрових мереж виключно в контексті інформаційної загрози чи забавки.

2. Загроза інформаційних війн та поширення в мережі Інтернет дезінформації. Звичайно, така діяльність чітко проявляється з боку Російської Федерації і несе кілька базових меседжів: заперечення української державності; заперечення та нівеляція суб'єктності України; заперечення Майдану як громадянської ініціативи; ствердження, що російська мова – маркер політичної, ідеологічної та культурної ідентичностей [8, с. 10].

3. Проблема недостатньої захищеності в Інтернеті. Подібне недопрацювання у сфері кібербезпеки призводить, наприклад, до широкого впливу вірусмейкерів шляхом маніпулювання людською свідомістю за рахунок реклами в Інтернеті [16]. У травні 2020 року Єдиний державний веб-портал електронних послуг ДІЯ також піддавався критиці, через обвинувачення в продажі персональних даних користувачів. У рамках досудового розслідування було встановлено, що інформація, поширена в телеграм-каналах, має ознаки фрагментарних наборів даних, скомпільованих із різних джерел і ресурсів, включаючи відкриту інформацію з реєстрів [11]. Проте подібні ситуації сигналізують

про недосконалість українського інформаційного законодавства, відсутність систематизованого Інформаційного кодексу України, який чітко визначив би суб'єктів, їхні права та законні інтереси й забезпечив єдині підходи та принципи для регламентації відносин в інформаційному просторі.

4. Неправильна розстановка пріоритетів між медіамайданчиками. Більшість представників української політичної еліти мають власні офіційні аккаунти у Facebook і лише деякі з них офіційно «присутні» у Twitter. У результаті цього основна частка послідовників українських політиків – це громадяни України і лише кілька відсотків – громадяни інших країн.

5. Низькі темпи розвитку інформаційного національного бренду [9]. Цифрові медіаресурси у сфері туризму, інформація про культурні надбання та інші «товари» для споживачів інформації «застрягли» на периферійному рівні та рідко оновлюються.

Однак державні органи роблять кроки на шляху до вирішення цих питань. Спираючись на річний звіт Українського інституту за 2019 рік, можна констатувати, що установою було ініційовано та проведено низку ознайомчих візитів іноземних дипломатів до України. Було проведено IV Український тиждень у Гданську. Особливе значення це має на тлі непростих двосторонніх українсько-польських стосунків та складного міжнародного іміджу України за кордоном через діяльність російських спецслужб [19]. Зокрема, аби протистояти останнім та захищати інтереси держави за кордоном, українські урядовці ще у 2016 році створили свій аналог «Russia Today» – державний міжнародний телеканал UATV. Проте система державного інформлення не отримувала необхідного фінансування, тому проєкт не міг бути повноцінно реалізований [20].

Звертаючи увагу на перспективи подальшого майбутнього цифрової дипломатії в Україні, доцільно зазначити, що воно можливе за умови глибшого дослідження і послідовного застосування закордонних напрацювань. Для прискорення інституціоналізації практики, яке би призвело до адаптації досвіду з питань електронної дипломатії і покращення міжнародного образу держави, можна виокремити такі шляхи:

1. Розробити спеціальну програму або створити відповідний відділ сприяння та підвищення ефективності саме галузі цифрової дипломатії в Міністерстві закордонних справ. Цей підрозділ відповідав би за заохочення дипломатів використовувати соціальні медіа для залучення широкої аудиторії з метою надання інформації про актуальні питання міжнародної політики, використання цифрових каналів задля інформування громадськості під час кризи.

2. Створити навчальні програми та спеціалізовані курси з метою надання навичок використання електронних основ дипломатії.

3. Посилити присутність Міністерства закордонних справ в Інтернеті за допомогою публікацій у службах новин, блогах та відеоблогах у мережі Інтернет. Міністерству закордонних справ варто докласти зусиль для того, щоб конференції, саміти та форуми, ініційовані ним, були краще представлені, наприклад, за допомогою соціальних мереж, звичайному населенню.

4. Заохочувати громадськість, громадські організації та ЗМІ активніше використовувати інструменти цифрової дипломатії для всебічного зв'язку з Міністерством закордонних справ.

5. Пріоритетним завданням залишається практика дублювання публікацій на сторінках Twitter та інших соціальних мереж іноземною мовою. Наприклад, можливість вести аккаунти в соціальних мережах англійською та українською мовами одночасно може слугувати залученням більшої кількості фолловерів, включаючи іноземних [22].

Висновки. Отже, на даному етапі цифрова дипломатія в Україні все ще не закріплена нормативно-правовою базою. Більше того, не існує всебічного дослідження явища української е-дипломатії. Проте слід констатувати й той факт, що за останні роки популярність інноваційних інструментів широко зросла та була переосмислена. Хоча доволі повільно, але керівництво держави, серед яких політики та урядовці, починає перейматися діджиталізаційними процесами. Отже, відповідні законопроекти та плани перебувають на стадії розроблення. Безперечно, сьогодні МЗС для того, щоб рухатися в ногу з часом, має робити цифрові процеси первинними, а папір – вторинним. Популярність електронних засобів у сфері дипломатії є обґрунтованою через переорієнтацію цінностей та зміну ролі інформації у світі та Україні. Українська дипломатична галузь також зазнала якісних змін, але все ще існує необхідність у додаткових потужних напрацюваннях та підтримці з боку суспільства. Адже імідж держави та успішна реалізація її зовнішньої політики починається з її громадянина. Відповідно, для змін у державі населення мусить напрацювати бажання набувати цифрових навичок та, можливо, бути готовим ризикувати чи жертвувати певними стереотипами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про державну службу». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2016. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
2. Закон України «Про дипломатичну службу». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2728-14/ed20120701>
3. Закон України «Про дипломатичну службу». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2018. № 26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19/stru>
4. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки». *Відомості Верховної Ради України*

(ВВР). 2016 р. № 12. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/537-16>

5. Постанова КМУ «Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України». Київ : Вид-во «Голос України», 2019. № 190.

6. Закон України «Про схвалення Концепції популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2016-p>

7. Розпорядження КМУ «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні». 2013. №386-р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p>

8. Булега К.І. Цифрова дипломатія як елемент зовнішньополітичної діяльності держави. *Вісн. студ. наук. тов. ДонНУ ім. В. Стуса*. 2018. Т. 1. № 10. С. 9–12.

9. Водотика Т., Магда Є. Ігри відображень. Якою бачить Україну світ. Харків : Vivat, 2016. 351 с.

10. Дмитро Кулеба офіційно відкрив головування України у Форумі безпекового співробітництва ОБСЄ. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ofitsijno-vidkriv-golovuvannya-ukrayini-u-forumi-bezpekovogo-spivrobitnictva-obsye>

11. Інформація щодо витоку персональних даних громадян із цифрового державного сервісу додатку «ДІЯ» не підтвердилася. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/korupcziya/Informacziya-shhodovitoku-personalnidanix-gromadyan-iz-czifrovogoderzhavnogo-servisudodatku-dlya-nepidverdilasyanaczpolicziya/>

12. Максак Г. Просування іміджу України за кордоном. *Портал Зовнішньої політики*. 2019. URL: <http://fpp.com.ua/topic/prosuvannya-imidzhuukrayiny-za-kordonom/>

13. МЗС life. Офіційна сторінка МЗС України у Telegram. URL: <https://t.me/s/uamfa?before=43>

14. Міністерство інформаційної політики України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://mir.gov.ua>

15. Міністерство цифрової трансформації. Офіційний веб-сайт. URL: <https://thedigital.gov.ua>

16. Мороз О. Нація овочів? Як інформація змінює мислення та поведінку українців. Київ : Yakaboo Publishing, 2020. 288 с.

17. Порошенко П. Вітаю дипломатів з набранням чинності розробленого за мою ініціативою Закону про дипломатичну службу. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/petroporoshenko/posts/1485547468246307/>

18. Публічна дипломатія в сфері євроінтеграції: якою вона буде в Україні? *Матеріали XVI регіональної науково-практичної конференції (16 травня 2019 р., м. Дніпро)*. Дніпро, 2019. 268 с. URL: <http://pclub.dn.ua/publichna-diplomatiya-v-sferi-yevrointegraci>

19. Театр та джаз на Українському тижні у Гданську. Річний звіт 2019. *Український Інститут*. Київ, 2019. URL: <https://ui.org.ua/report2019/projects/ukrainian-week>

20. Украинский аналог «Russia Today». Иностранное вещание или курсы для парикмахеров? *Экономическая правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2016/08/29/603329/>

21. Фролова Н. Особливості використання соціальних мереж у діяльності органів публічної влади.

Публічне адміністрування: теорія та практика: ел. збірн. наук. пр. Дніпропетровськ, 2019. № 1.

22. Litra L. Koponeko J. Twitter diplomacy: How new technologies enhance the position of Ukraine on the international arena. URL: http://iwp.org.ua/img/policy_brif_1_01_23_ok.pdf

23. Ukraine NOW Новий брендинг України. Banda Agency. 2018. URL: <https://banda.agency/ukrainenow/>

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy «Pro derzhavnu sluzhbu» [Law of Ukraine «On Civil Service»], [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2016. No. 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

2. Zakon Ukrainy «Pro dyplomatychnu sluzhbu» [Law of Ukraine «On Diplomatic Service»], [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2001. No. 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2728-14/ed20120701>.

3. Zakon Ukrainy «Pro dyplomatychnu sluzhbu» [Law of Ukraine «On Diplomatic Service»], [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2018. No. 26. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19/stru>.

4. Zakon Ukrainy «Pro Osnovni zasady rozvytku informatsiyonoho suspilstva v Ukrayini na 2007–2015 roky» [Law of Ukraine «On Basic Principles of Information Society Development in Ukraine for 2007–2015»], [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2016. No. 12. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.

5. Postanova KМУ «Pro Prohramu diyalnosti Kabinetu Ministriv Ukrayiny» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the Program of Activities of the Cabinet of Ministers of Ukraine»]. Ofitsiine vydannia [Official publication]. Kyiv: Vyd-vo «Holos Ukrayiny», 2019. No. 190.

6. Zakon Ukrainy «Pro skhvalennya Kontseptsiyi populyaryzatsiyi Ukrayiny u sviti ta prosuvannya interesiv Ukrayiny u svitovomu informatsiyonomu prostori» [Law of Ukraine «On approval of the Concept of popularization of Ukraine in the world and promotion of Ukraine's interests in the world information space»], [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/739-2016-p>.

7. Rozporyadzhennya KМУ «Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku informatsiyonoho suspil'stva v Ukrayini» [Order of the Cabinet of Ministers «On approval of the Strategy for the development of the information society in Ukraine»], [Elektronnyi resurs]. 2013. No. 386-p. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-p>.

8. Bulega, K.I. (2018) Tsyfrova dyplomatiya yak element zovnishn'opolitychnoyi diyal'nosti derzhavy [Digital diplomacy as an element of foreign policy of the state]. *Visnyk student-s'koho naukovohto tovarystva DonNU imeni V. Stusa*. Vol. 1. No 10. Pp. 9-12

9. Vodotika, T., Magda, Ye. (2016) Ihry vidobrazhen'. Yakoyu bachyt' Ukrayinu svit [Games of reflections. How the World sees Ukraine]. Kharkiv : Vivat, 351 p.

10. Dmytro Kuleba ofitsiyno vidkryv holovuvannya Ukrayiny u Forumi bezpekovoho spivrobotnytstva OBSYE [Dmytro Kuleba officially opened Ukraine's chairmanship in the OSCE Forum for Security Co-operation]. Official

portal of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-oficijno-vidkriv-golovuvannyaukrayini-u-forumi-bezpekovogo-spivrobotnictva-obsye>.

11. Informatsiya shchodo vytku personal'nykh danykh hromadyan iz tsyfrovoho derzhavnoho servisu dodatku «DIYA» ne pidtverdylasya [Information on the leakage of personal data of citizens from the digital state service of the application «ACTION» was not confirmed]. Ofitsiynyy sayt Natsional'noyi politsiyi. URL: <https://www.npu.gov.ua/news/korupcziya/Informacziya-shhodo-vitoku-personalnixdanix-gromadyan-iz-czifrovogo-derzhavnogo-servisu-dodatku-dlya-nepidtverdylasya-naczpolicziya/>.

12. Maksak, G. (2019) Prosuvannya imidzhu Ukrayiny za kordonom [Promotion of Ukraine's image abroad]. Foreign Policy Portal. URL: <http://fpp.com.ua/topic/prosuvannya-imidzhuukrayiny-za-kordonom/>.

13. MZS life [MFA life]. An Official page of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine in Telegram]. URL: <https://t.me/s/uamfa?before=43>.

14. Ministerstvo informatsiynoyi polityky Ukrainy [Ministry of Information Policy of Ukraine]. Official website. URL: <https://mip.gov.ua>.

15. Ministerstvo tsyfrovoyi transformatsiyi [Ministry of Digital Transformation]. Official website. URL: <https://thedigital.gov.ua>.

16. Moroz, O. (2020) Natsiya ovochiv? Yak informatsiya zminyuye myslennya ta povedinku ukrayintsviv [Is it the nation of vegetables? How information changes the thinking and behavior of Ukrainians]. Kyiv : Yakaboo Publishing, 2020. 288 p.

17. Poroshenko, P. (2018) Vitayu dyplomativ z nabrannyam chynnosti rozroblenoho za moyeyu initsiatyvoyu Zakonu pro dyplomatychnu sluzhbu

[Congratulations to the diplomats on the entry into force of the Law on Diplomatic Service developed on my initiative]. Facebook. URL: <https://www.facebook.com/petroporoshenko/posts/1485547468246307/>.

18. Publichna dyplomatiya v sferi yevrointehratsiyi: yakoyu vona bude v Ukrayini? [Public diplomacy in the field of European integration: what will it be like in Ukraine?]. Materialy XVI rehionalnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. Dnipro, 2019. 268 p. URL: <http://pclub.dn.ua/publiczna-diplomatiya-v-sferi-yevrointegraci>.

19. Teatr ta dzhaz na Ukrayins'komu tyzhni u Hdans'ku [Theater and jazz at the Ukrainian Week in Gdansk]. Richnyy zvit 2019. Ukrayinskyy Instytut. Kyiv. 2019. URL: <https://ui.org.ua/report2019/projects/ukrainian-week>.

20. Ukrainskiy analog «Russia Today». Inostrannoye veshchaniye ili kursy dlya parikmakherov? [Ukrainian analogue of «Russia Today». Is it the foreign broadcasting or hairdressing courses?]. Ekonomicheskaya pravda. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2016/08/29/603329/>. [in Russian].

21. Frolova, N. Osoblyvosti vykorystannya sotsialnykh merezh u diyalnosti orhaniv publichnoyi vlady [Features of the use of social networks in the activities of public authorities]. Publichne administruvannya: teoriya ta praktyka : el. zbirn. nauk. pr. Dnipropetrovsk. 2019. No. 1.

22. Litra L. Kononeko J. Twitter diplomacy: How new technologies enhance the position of Ukraine on the international arena . URL: http://iwp.org.ua/img/policy_brif_1_01_23_ok.pdf. [in English].

23. Ukraine NOW Novyy brendynh Ukrayiny [Ukraine NOW The New branding of Ukraine]. Banda Agency. 2018. URL: <https://banda.agency/ukrainenow/>.

Digital communications and trends in Ukraine: achievements, challenges and opportunities

Shelemba Mykhaylo Mykhaylovych

Candidate of Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of the International Studies
and Public Communications,
Uzhhorod National University
Zankovetska str., 89, Uzhhorod, Ukraine

Symchera Mariana Mykhaylivna

Master's Student at the Faculty
of History and International Relations,
Uzhhorod National University
Zankovetska str., 89, Uzhhorod, Ukraine

Digital diplomacy is a relatively new concept, which is based on conducting foreign policy activities using the latest technologies on the World Wide Web. The impact of communication processes in the international arena and the development of information and communication technologies, which have led to the need to use updated means of foreign policy are justified. These processes in the vast majority of cases in one way or another affect Ukraine, which makes the study relevant. Due to the focus on the strategic goal of its foreign policy: European and Euro-Atlantic integration, first of all, information support of foreign policy, in particular, diplomatic activities, becomes important. Emphasis is placed on the beginning of the process of transformation of the classical diplomatic branch in Ukraine. It was noted that the key stage in attracting digital foreign practices to the Ukrainian diplomatic sphere, in particular, were the manifestations of Russian aggression in 2013–2014. The key legislative acts and innovations adopted to reform the established means of foreign policy are considered. It is noted that conducting e-diplomacy is insufficiently enshrined in the legal framework. As a result, it is impossible for it to function successfully and fully. Other challenges and obstacles to the full work of the modern Ukrainian diplomatic mission are outlined, including the lack of Internet involvement and low awareness of politicians and government officials about the use of virtual communication.

It has been proven that digital diplomacy and its means are key elements for building and promoting Ukraine's image. It is argued that the most profitable means of virtual diplomacy for the state are social networks, in particular, the popular platforms Twitter and Facebook. They, in turn, provide an opportunity to disseminate information to the general public while saving various resources. The general vision of possible ways of minimizing the existing problems and challenges taking into account the current situation of our state is illustrated.

Key words: digital diplomacy, Ukraine, information, Internet, social networks, Twitter, Facebook, brand, image of the state.